

Evaluatie (kwantitatief) van ambities en doelstellingen uit de Strategische Agenda 2014-2020

April 2019

1. Inleiding

De strategische Agenda 2014-2020 was een geïntegreerde agenda voor zowel een deel van de publieke samenwerking in de regio als voor de triple helix samenwerking in de stichting AgriFood Capital (AFC).

De Strategische Agenda 2014-2020 is geformuleerd als een aantal overheidsopgaves aan de 'regionale bestuurlijke samenwerking', met name op het gebied van ruimtelijk-economische thema's (BASICS). De opgaves op het gebied van economische structuurversterking (Business), Innovatie (Innovation) en Werk (People) zijn niet geformuleerd als een opgave maar eerder als een 'beweging', op te pakken door partijen in het veld.

In de praktijk hebben de triple helix samenwerkingen AgriFood Capital (innovation), OndernemersLift+ (business) en AgriFood Capital Werkt! (people) als aanjagers gefunctioneerd voor deze 'beweging'.

De Strategische Agenda 2014-2020 bestond uit 14 ambities en 21 doelen. Allemaal de tijdgeest van 2014 uitademend, het (pionierend) begin van de regionale samenwerking en triple helix samenwerking. Deze evaluatie geeft een stand van zaken van die ambities en doelen. Waar mogelijk kwantitatief, vaak ook kwalitatief. Terugblikkend valt op dat de ambities en doelen erg gedetailleerd zijn geformuleerd terwijl een formulering als richting of koers beter zou zijn geweest. In sommige gevallen is daarom volstaan met een kwalitatieve stand van zaken omdat een kwantitatieve beoordeling weinig zinvol zou zijn of voorbij gaat aan de indertijd gangbare gedachte over een ambitie of doelstelling.

In de praktijk overigens is door de regionale samenwerking en de stichting AgriFood Capital veel meer in gang gezet dan in de Strategische Agenda vermeld. Voor een overzicht zie [de jaarrekening en het verslag van 2017](#).

2. Midterm Review

In 2017 is de regionale samenwerking tussentijds geëvalueerd. Een van de conclusies was om meer focus aan te brengen in de inhoud en daarom zijn 3 inhoudelijke prioriteiten benoemd waarvan hieronder de stand van zaken wordt gemeld:

1. De transitie van de landbouw

Inmiddels is samen met het Rijk, provincie, Zuidoost Brabant en belangenorganisaties zoals ZLTO een proces gestart rondom de sanering van de intensieve veehouderij, met name bedrijven die overlast veroorzaken op het gebied van geur. Hiervoor zijn ook de nodige middelen voor beschikbaar gesteld van Rijk en provincie. Regio Noordoost Brabant organiseert samen met betreffende gemeenten dit proces en zorgt voor ondersteuning. Parallel aan dit proces wordt ook gewerkt aan de uitvoering van een visie op het gebied van mestverwerking en vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing.

De stichting AgriFood Capital werkt niet zo zeer aan de sanering van de landbouw maar werkt vooral aan de innovatie in de keten. Daarmee gaat de stichting een stap verder dan sanering. Dit gebeurt o.a. door het aanjagen en stimuleren van allerlei innovatieprojecten zoals het Familievarken en het ontwikkelen van een proefgebied voor kringlooplandbouw, Agro Proefgebied De Peel, onlangs uitgebreid naar 35 ha met 14 pilotprojecten op het gebied van kringlooplandbouw.

2. Voeding en gezondheid

De ambities van programma Voeding & Gezondheid bevat drie onderdelen met bijbehorende ambities: “Data en verspilling”: Met de ambitie in 2030 dat de verspilling van voedsel in de regio NOB met 25% is gedaald. “Jeugd en gezondheid”: Met de ambitie dat in 2030 alle kinderen in de regio onderwijs en/of voorlichting hebben gekregen over gezond voedsel en de waarde ervan en tot slot “Business en innovatie”: Hiervoor moet de ambitie nog worden geformuleerd. Voor de eerste ambitie is een samenwerking opgezet tussen de gemeenten 's-Hertogenbosch en Meierijstad, samen met de Rabobank en Sligro om data en horeca met elkaar te verbinden aan het thema verspilling. Voor de 2^e ambitie is het project ‘Keukenbazen’ de basis. De opgave is een grotere impact te generen in de samenleving van de regio NOB dan in de achterliggende jaren al gerealiseerd is.

3. Energie en Klimaat

Eind 2017 is het klimaat(adaptatie) programma ondertekend door provincie en regio. Daarna is hier snel en concreet inhoud aan gegeven door het opstarten/doorstarten van concrete projecten: verdieping klimaatstresstesten, sponswerking bodem, robuuste beekdallandschappen en waterbewustzijn. In het project robuuste beekdallandschappen kijken we nadrukkelijk naar het onbebouwd gebied en betreft zowel wateroverlast als droogte. Daarnaast ontwikkelen we de contouren van een regionaal project Sponswerking Bodem om de aanwezige kennis over innovatieve bodemverbeterings/ klimaatadaptatieprojecten voor de regio NOB te ontsluiten en gericht aan ondernemers en agrariërs aan te bieden. We hebben ook de projectcontouren voor klimaatadaptieve bedrijventerreinen ontwikkeld, in samenwerking met kennisinstellingen en bedrijventerreinenorganisaties / belangenorganisaties.

Op het gebied van Energie is onlangs gestart met een Regionale Energie Strategie om als regio te kunnen voldoen aan onze toekomstige energiebehoefte en - taakstelling en tegelijkertijd te komen tot een substantiële verlaging van de CO2 uitstoot.

3. Samenvattend

Samenvattend kan gesteld worden dat er minder is bereikt dan geambieerd in 2014, maar meer dan je nu zou verwachten. Het speelveld was bij de start erg breed met veel 'bewegende en abstracte doelen' en met te weinig focus. Naar de letter van de wet (i.c. ambitie en doelstelling) is zeker niet alles bereikt. In de 'geest' van de ambities en doelstellingen is wel het nodige bereikt en is sprake van een ingezette beweging in de beoogde strategie en ambities. Er is ook veel met elkaar en voor elkaar gedaan maar er is ook veel door elkaar gedaan ten koste van duidelijkheid en draagvlak.

Duiding van de kleuren

*In de kleurschakering betekent **groen** dat de ambitie is gerealiseerd (of in de geest van), **geel** dat de ambitie gedeeltelijk is **gehaald** en **rood** dat de ambitie niet is gehaald of niet is opgepakt.*

Ambities

Arbeidsmarkt ('people')	
Ambitie 1 Er is geen krapte op de arbeidsmarkt door een goed functionerend HRM-netwerk	Gedeeltelijk Voor een topregio in agrifood is een goed functionerende en toekomstbestendige arbeidsmarkt essentieel. De triple helix arbeidsmarktsamenwerking AgriFood Capital Werkt! werkt sinds 2014mhieraan met een brede regionale aanpak voor alle sectoren, dus ook de agrifood-keten. Er is momenteel krapte op de arbeidsmarkt als gevolg van hoogconjunctuur op alle opleidingsniveaus. Veel werkzoekenden zijn inmiddels aan de slag. Er is een toename van arbeidsmigranten om de vraag naar personeel in te vullen. De match tussen vraag en aanbod is verbeterd door een toekomstgerichte aanpak en betere dienstverlening vanuit de diverse programmalijnen van AgriFood Capital Werkt!, met name het Werkgevers Servicepunt Noordoost-Brabant.
Ambitie 2 Er is een toonaangevend kennisinstituut op het gebied van agri&food	Gedeeltelijk Opleidingsinstituut Food, Foodmarketing en Foodretail: HAS heeft eerste stap genomen in de vorm van lectoraat Foodmarketing. Deze stap heeft geen vervolg gekregen in de vorm van een instituut.
Innovatie ('innovation')	
Ambitie 3 Er is een agrifood innovatiemotor met 50 bedrijven in de begeleiding en 10 succesvolle innovaties per jaar	Gerealiseerd Stichting Ondernemerslift + (OL+) zorgt voor begeleiding start ups en innovaties. Op basis van AgriFood Capital Monitor: 2014-2017: toename 200 agrifood bedrijven +3%) naar in totaal 55.000 bedrijven
Bedrijvigheid ('Business')	
Ambitie 4 Er is en samenwerkingsmodel streekproducten.	Gerealiseerd Streekproducten: er zijn diverse initiatieven ondersteund, zowel vanuit OL+, AgriFood Capital als Regionaal Economisch Actie programma/Economie & Innovatie op het gebied van het succesvol produceren en vermarkten van streekproducten (o.a. Heerenboeren, keukenbazen) Er zijn ook 2 Themamaanden (Voedsel van Brabantse Bodem en Samen Voedsel Produceren) geweest in het innovatieprogramma We Are Food 2018. De 'erfenis' van dit innovatieprogramma voorziet ook in het blijven stimuleren van "voedsel van Brabantse bodem",
Ambitie 5 Er zijn 5 personalised food menukaarten.	Gerealiseerd Personalised Food: er zijn 3 initiatieven tot stand gebracht cq ondersteund die de ontwikkeling van personalised food stimuleren:

	<p>1. Open Innovatieplatform Food Squad (i.s.m. Bernhoven, Jeroen Bosch Ziekenhuis, Hutten, Sligro, Scelta Mushrooms, Koppert Cress)</p> <p>2. HAS Food Experience</p> <p>3. Maand van Eet Je Beter in het Inoovatieprogramma We Are Food 2018</p>
<p>Ambitie 6 Er zijn 2 agrifood gerelateerde zorgconcepten.</p>	<p>Zorgconcepten: er zijn 4 initiatieven tot stand gebracht cq ondersteund:</p> <p>1. Open Innovatieplatform Food Squad (i.s.m. Bernhoven, Jeroen Bosch Ziekenhuis, Hutten, Sligro, Scelta Mushrooms, Koppert Cress)</p> <p>2. Project Duurzaam en Gezond aan Tafel (i.s.m. 15 zorginstellingen in de regio, Rabobank, Diverzio)</p> <p>3. Project Pilot Eet je Vitaal (i.s.m. BlauwRijk Uden, Stichting Voeding Leeft, Hutten, Rabobank en CZ).</p> <p>4. Maand van "Actief Eten, een hele zorg minder" in het innovatieprogramma We Are Food 2018</p>
<p>Ambitie 7 Er is een nieuwe generatie kant-en –klaar maaltijden op de markt gebracht.</p>	<p>Niet gerealiseerd. Niet opgepakt vanwege onvoldoende urgentie en marktinitiatief</p>
<p>Ambitie 8 Er is een 'one-health' concept: gezonde mensen en dieren in een gezonde omgeving</p>	<p>Gerealiseerd One Health: gerealiseerd, met name vanuit ZLTO opgepakt. Momenteel veel aandacht voor zero-emissie-stal en diverse pilots</p>
<p>Ambitie 9 Er zijn 5 concepten van het verwaarden van reststromen.</p>	<p>Gerealiseerd Visie opgesteld voor een circulair voedselsysteem in Noordoost-Brabant in 2030, welke mede als basis heeft gediend voor AgoProeftuin de Peel en de regiodeal. Verwaarden reststromen: Innovatieve hotspot Three-Sixty in Veghel gerealiseerd op het gebied van het tegengaan van verspilling oa door verwaarden reststromen. Three-Sixty is inmiddels landelijk expertisecentrum (voorkomen) 'Verspilling'. Reststroom verwaarding is tevens een onderwerp in de AgroProeftuin de Peel. Ook actuele discussie over mestverwerking.</p>
<p>Ambitie 10 Er zijn nieuwe stalconcepten voor varkens.</p>	<p>Gerealiseerd Realisatie van nieuw huisvestingssysteem Het FamilieVarken in Boekel. Tevens betrokkenheid AFC bij ontwikkeling van de ZERO Emissie Stal van AgriFirm. In Agroproefgebied wordt gewerkt aan nieuwe proeflocaties voor innovatieve stallen. Daarnaast was er een Themamaand van de 'Nieuwe Boer' in het Innovatieprogramma We Are Food 2018</p>
<p>Ambitie 11 Er zijn 5 ketens voor duurzame eiwit productie.</p>	<p>Niet gerealiseerd. Er is wel sprake van proces op weg naar de Ontwikkeling van een 'Ontwikkel- en Expertise Centrum Duurzame Eiwitverwaarding' in de regio, samen met partners zoals provincie Noord-Brabant, HAS en WUR.</p>
<p>Ambitie 12 Er zijn 5 concepten die verspilling tegengaan.</p>	<p>Gerealiseerd.</p>

	Innovatieve hotspot Three-Sixty in Veghel gerealiseerd op het gebied van het tegengaan van verspilling. Partner in de Stichting Samen Tegen Voedselverspilling van zowel de Provincie Noord-Brabant, gemeente Meierijstad als AgriFood Capital. Realisatie van de maand tegen voedselverspilling in het We Are Food jaar 2018.
Leefomgeving ('Basics')	
Ambitie 13 Er zijn 5 initiatieven gericht op duurzame energieproductie	Niet gerealiseerd Wel is een traject ingezet op weg naar een regionale energietransitie waarbij de regio moet voorzien in een opgave om de uitstoot van CO2 te reduceren en dat vertalen in concrete maatregelen (t/m 2030)
Communicatie en Branding	
Ambitie 14 Er is een toonaangevende Dutch AgriFood Week.	Gerealiseerd Dit idee is bij de start in 2015 direct omarmd door de topsector agri&food en andere regio's (Westland, Food Valley en regio Venlo) Van een regionaal (AgriFood Capital) idee is het ambitieniveau gelijk naar nationale schaal getild. Een belangrijk voordeel van deze beweging was dat er direct bij de start al een serieuze schaal was en de support van andere partners. Nadeel is natuurlijk dat de ontwerpvrijheden voor onszelf daardoor wel wat beperkt werden. In plaats van het zelf veroorzaken van golven hebben is er vooral op een slimme manier gebruik gemaakt van de dynamiek die her en der door dit initiatief is ontstaan. DAFW is een evident idee gebleken. Het bestaan van "de beweging" wordt breed gedragen (400 deelnemende organisaties) en de bezoekersaantallen zijn aanzienlijk (60.000 in 2018). De PR-waarde bedraagt tussen de € 1 en € 2 mln. Bedrijven en kennisinstellingen investeren vooral in projecten, in de content, en in beperktere mate in het podium, de basisinfrastructuur.

1	Programmalijs People (arbeidsmarkt) Beroepsgericht opleidingsaanbod, ondernemendheid, flexibele arbeidsmarkt en kennis	Stand van zaken 2019
1.1	Doel: Er is geen arbeidskrapte in de AgriFood-keten; vacatures kunnen op adequate wijze worden ingevuld, zowel op HBO/WO-, MBO en lagere niveaus. Actielijn 1.1: Verbetering match vraag en aanbod op arbeidsmarkt, zowel kwalitatief als kwantitatief.	Gerealiseerd Voor een topregio in agrifood is een goed functionerende en toekomstbestendige arbeidsmarkt essentieel. De triple helix arbeidsmarktsamenwerking AgriFood Capital Werkt! werkt sinds 2014 hieraan met een brede regionale aanpak voor alle sectoren, dus ook de agrifood-keten. Er is momenteel krapte op de arbeidsmarkt als gevolg van hoogconjunctuur op alle opleidingsniveaus. Veel werkzoekenden zijn inmiddels aan de slag. Er is een toename van arbeidsmigranten om de vraag naar personeel in te vullen. De match tussen vraag en aanbod is verbeterd door een toekomstgerichte aanpak en betere dienstverlening vanuit de diverse programmalijnen van AgriFood Capital Werkt!, met name het Werkgevers Servicepunt Noordoost-Brabant.
1.2	Doel: Onderwijs en opleidingsaanbod op HBO en MBO niveau is afgestemd op de behoefte vanuit de AgriFood-keten en op een kansrijk loopbaanperspectief, zowel voor starters op de arbeidsmarkt als in het kader van een leven lang leren. Actielijn 1.2: Aansluiting opleidingsaanbod bij (toekomstige) behoefte bedrijfsleven en loopbaanperspectief.	Gerealiseerd Trends en ontwikkelingen hebben steeds meer impact op de wereld van werk. Het onderwijs werkt er hard aan om het onderwijs hierop aan te passen. Er wordt momenteel echt een slag gemaakt in flexibilisering en toekomstgerichtheid van opleidingen voor jongeren, o.a. in hybride leren. De brede regionale ontwikkelopgave Leven Lang Ontwikkelen is in volle gang o.a. met projecten als de Regionale Loopbaanversneller, de aanpak duurzame inzetbaarheid en de campagne 'Keep on Learning'. Afstemming vraag-aanbod vindt in de volle breedte plaats. Met de transitie in de landbouw ontstaat ook een noodzaak om de behoefte aan opleidingen tbv die transitie beter in beeld te krijgen.
1.3	Doel: De regio staat bekend vanwege haar toegepaste kennis op het gebied van Food, onder meer zichtbaar in de aanwezigheid van een toonaangevend kennis- en opleidingscentrum. Actielijn 1.3: Realisatie opleiding(en) Food/Foodmarketing/Foodketen	Gedeeltelijk Opleidingsinstituut Food, Foodmarketing en Foodretail: HAS heeft eerste stap genomen in de vorm van lectoraat Foodmarketing. Deze stap heeft geen vervolg gekregen in de vorm van een instituut. Op initiatief van de St. AgriFood Capital is een opleidingsprogramma ontwikkeld voor Leidinggevenden in agrifood ism Wageningen UR en BusinessSchool Barcelona.

1.4	<p>Doel: Verdere toepassing van (high-)technologie in met name land- en tuinbouw en de daarvoor benodigde expertise bij (toekomstige) ondernemers/medewerkers in het groene domein.</p> <p>Actielijn: 1.4 Ontwikkeling van Opleiding- en kenniscentrum Smart Agri Technologies</p>	<p>Gerealiseerd</p> <p>Op initiatief van Wageningen UR, HAS, Technische Universiteit Eindhoven, HAS, ZLTO en AgriFood Capital, met support van Provincie Noord-Brabant is het programma AgriFood Innovation ontwikkeld waarin de verbinding wordt gemaakt tussen agrifood en high tech/ICT/Data.</p>
1.5	<p>Doel: Ondernemendheid in het onderwijs en het bedrijfsleven wordt versterkt; focus op waardecreatie door samenwerking en innovatie</p> <p>Actielijn 1.4: Bevorderen van ondernemendheid in de regio.</p>	<p>Gerealiseerd</p> <p>Ondernemerschapsonderwijs gerealiseerd op alle HBO en MBO instellingen in NOB</p>
	<p>Beoogde resultaten 2016:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Er is een breed AgriFood HRM-netwerk en een op de regio toegespitste AgriFood Human Capital Agenda; ▪ Er zijn kennisnetwerken op het gebied van duurzame inzetbaarheid en mobiliteit; ▪ Onderwijs en bedrijfsleven spelen gezamenlijk in op de (toekomstige) arbeidsbehoefte in de op de regio toegesneden competentieprofielen; ▪ De regionale opleiding Foodoperator MBO-niveau heeft 200 leerlingen geschoold; ▪ Er is een Talentontwikkelingsprogramma AgriFood op HBO-niveau; 	<p>Er is een regionale triple helix Human Capital Agenda voor alle sectoren (AgriFood Capital Werkt!) Hierin is ook een aantal netwerken van HRM-ers actief, zoals het werkgeversoverleg / VNO NCW, AAN'tWERK en de ambassadeurs Keep on Learning (leven lang ontwikkelen)</p> <p>AgriFood Capital Werkt! heeft een brede aanpak Duurzame Inzetbaarheid ontwikkeld, met o.a. een scan voor bedrijven, workshops en kennisuitwisseling op basis van een benchmark. Er is meerdere malen geprobeerd om een netwerk op het gebied van mobiliteit op te zetten. Dat is nog niet van de grond gekomen.</p> <p>Dit gebeurt op diverse manieren in AgriFood Capital Werkt!, zoals strategische personeelsplanning, scenarioplanning, Play to Work, Arbeidsmarktinzicht. Dit betreft overigens geen inzet gericht op regio toegesneden competentieprofielen, maar competentieprofielen in algemene zin</p> <p>De MBO-opleiding procestechiek heeft de afgelopen jaren ongeveer 150 leerlingen geschoold.</p> <p>Er is een talentontwikkelings/-wervingsprogramma opgezet voor HBO en WO leerlingen in alle sectoren, dus niet sectorspecifiek. Vanwege de krapte aan personeel is dit programma niet goed van de grond gekomen (vrijwel alle leerlingen worden inmiddels tijdens hun schoolperiode benaderd bij een bedrijf aan het werk te gaan).</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De Haalbaarheid voor het opzetten van een opleiding(sinstituut) gericht op Food/Foodmarketing/Foodketen is onderzocht; ▪ Er is een opleidings- en kenniscentrum Smart Agri Technologies. ▪ Er is een Center of Entrepreneurship gericht op versterking van de ondernemersvaardigheden in het onderwijs; ▪ Er is een Center of Expertise Food verbonden aan de HAS. ▪ WUR-studenten zien de regio Noordoost-Brabant als logische onderzoeks- en werkplek in het AgriFood-domein. 	<p>Opleidingsinstituut Food, Foodmarketing en Foodretail: HAS heeft eerste stap genomen in de vorm van lectoraat Foodmarketing. Deze stap heeft geen vervolg gekregen in de vorm van een instituut Op initiatief van de St. AgriFood Capital is een opleidingsprogramma ontwikkeld voor Leidinggevendenden in agrifood ism Wageningen UR en BusinessSchool Barcelona</p> <p>Niet gerealiseerd. Wel een nationale proeftuin precisielandbouw in Reusel (olv ZLTO) Initiatief AgriFood Innovation: HAS, WUR, TUE, ZLTO, AFC over cross-over agrifood en High Tech</p> <p>Gerealiseerd voor alle MBO en HBO instellingen in NOB</p> <p>Geen data voorhanden.</p>
--	---	---

2	Programmalijs Business (bedrijvigheid) Nieuwe bedrijvigheid, ontmoeting en samenwerking, innovatievermogen en business development	Stand van zaken 2019
2.1	Doel: Doordat nieuwe bedrijven (zowel starters als sleutelspelers in de AgriFood of in de "cross-over"-sectoren) zich vestigen in de regio en het bestaande AgriFood-cluster zich heeft kunnen doorontwikkelen wordt de centrumpositie van Noordoost Brabant verder versterkt. Per jaar zijn er 25 starters en 10 acquisities in het AgriFood-complex	Gerealiseerd Aantal starters meer dan gerealiseerd. Op basis van AgriFood Capital Monitor: 2014-2017: toename 200 agrifood bedrijven +3%) naar in totaal 55.000 bedrijven

	Actielijn 2.1: meer startende en groeiende innovatieve AgriFoodbedrijven	
2.2	Doel: Het bevorderen van samenwerking, met name gericht op (open) innovatietrajecten en (new) business development, zowel binnen de AgriFood-keten als met andere sectoren. Actielijn 2.2.: netwerkversterking gericht op samenwerking in de AgriFood-keten en met andere sectoren in de regio en met relevante initiatieven om ons heen zoals Brainport 2020 en Food Valley Nederland	Gerealiseerd Diverse samenwerkingsinitiatieven ontwikkeld - binnen de agrifoodketen: AgroProeftuin de Peel - op de crossovers: mn logistiek (businessdevelopment Vijfsterren Logistiek, AgriFood Logistics House) ICT/Data (Project Open Datalab), Zorg (project Duurzaam en Gezond aan Tafel), Health (Innovatieplatform Foodsquad) - tussen regio's: FoodNL (met Regio FoodValley en Greenport Venlo) en Europese Regio Voor de Gastronomie (met 11 EU-voedselregio's) - In Zuid-Nederland: Deelname aan Brainport Network
2.3	Doel: Het aantal succesvolle innovaties neemt toe doordat ondernemers op een gestructureerde wijze gedurende (een deel van het) innovatieproces begeleid worden. Actielijn 2.3: Realisatie van de AgriFood Innovatie Motor (werknaam)	Gerealiseerd Ondernemerslift+ (OL+) heeft alleen taak voor startups, niet voor MKB. Ondersteuning MKB wordt structureel opgepakt vanaf 2019, mits financiering beschikbaar. Incidenteel : 40 MKB ondernemers ondersteund (IPC en scale up programma) Een ondernemersacademie is in ontwikkeling.
2.4	Doel: Er is een sluitende en toegankelijke kapitaalstructuur ten behoeve van duurzame ontwikkeling en innovatie voor zowel startende als bestaande AgriFood-bedrijven. Actielijn 2.4: realisatie van een sluitende en toegankelijke kapitaalstructuur voor startende en bestaande bedrijven gericht op het financieren van ontwikkeling en innovatie.	Gerealiseerd met: - Pre Seed fonds - Proof of Conceptfonds - MSD fonds en - BSF fonds (Brabantbreed sinds 2018) Daarnaast is er een AgriFood Financierings Tafel waarin ondernemers ondersteund worden in hun Zoektocht naar financiering (met Rabobank, ABNAMRO, ING, BOM, Crowdfunding, RVO, private investeerders, Ondernemerslift+)

	<p>Beoogde Resultaten 2016</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Het regionaal acquisitiebeleid AgriFood is opgesteld en in uitvoering. ▪ In de regio is een programma gericht op netwerkversterking in uitvoering waar ondernemers, overheden en onderwijs elkaar op diverse wijzen en rondom verschillende onderwerpen ontmoeten. ▪ Er is makel- en schakelcapaciteit tot op bedrijfsniveau beschikbaar waar bedrijven en instellingen een beroep op kunnen doen. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Jaarlijks worden 20 innovatie-initiatieven ondersteund door AgriFood Innovatie Support ▪ De beschikbare kapitaalstructuur is geoptimaliseerd en de bereikbaarheid ervan voor ondernemers en instellingen is verbeterd. 	<p>Een gezamenlijk bedrijvenloket is gerealiseerd en afspraken over een gezamenlijk acquisitiebeleid zijn in de maak</p> <p>Diverse events zijn ontwikkeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dutch AgriFood Week - We Are Food jaar 2018 - Keukenbazen https://www.keukenbazen.nl/ - Food100 https://dutchagrifoodweek.nl/programma/food100-2 - Food Inspiration Days https://days.foodinspiration.com/programma/ - HAS Food Experience https://has.nl/nl/has-food-experience/home <p>Gerealiseerd via Kennisportaal van OL+. Zo'n 471 kennisvragen zijn beantwoord door de kennisinstellingen. AgriFood Capital is daarnaast makel-schakelpartner van het AgroFood Innovatieprogramma van de Provincie Noord-Brabant, waardoor extra capaciteit beschikbaar is (ter waarde van circa € 100.000,- per jaar)</p> <p>In de samenwerking met Brainport Network is een regionale financieringstafel gerealiseerd. Gemiddeld 12 ondernemers worden per jaar ondersteund in hun zoektocht naar financiering.</p>
3	<p>Programmatisch Innovation (innovatie) Innovatieclusters, Excellente toepassing van kennis, programma's sleutelgebieden, onderzoeksfaciliteiten,</p>	<p>Stand van zaken 2019</p>

3.1	<p>Doel: In de regio bevinden zich innovatieclusters, proeftuinen en living labs die een belangrijke rol vervullen in het realiseren van een (open)innovatie-ecosysteem.</p> <p>Actielijn 3.1: Realisatie van innovatieclusters.</p>	<p>Gerealiseerd</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Agro Proeftuin de Peel m.b.t. circulaire agroproductie 2. Three-Sixty m.b.t. tegengaan voedselverspilling en verspilling van talent 3. Open Data Lab (in ontwikkeling) Grow Campus 4. Innovatieve Hotspot Land van Cuijk (in ontwikkeling)
3.2	<p>Doel: Om de innovatiekracht te vergroten wordt een kennis- en businesscenter ontwikkeld waarbij de toepassing en overdracht van kennis centraal staat. Actielijn 3.2 Realisatie van een kennis- en businesscentrum AgriFood</p>	<p>Gerealiseerd</p> <p>Via Competence Center van OL+ en Grow Campus: samenwerking tussen 5 MBO-HBO onderwijsinstellingen gericht op (onderwijs-)innovatie in agrifood.</p>

<p>3.3</p>	<p>Doel: Er zijn kennisclusters (onderwerpniveau) en uitvoeringsconsortia (op programma- of projectniveau) gerealiseerd, waardoor op de sleutelgebieden ruimte is voor transitie en vernieuwing in de AgriFood-keten.</p> <p>Actielijn 3.3 Realisatie van kennisclusters en uitvoeringsconsortia ter ondersteuning van uitvoeringsprogramma's op de volgende sleutelgebieden:</p> <p>Sleutelgebied: Duurzame Waardeketens;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ontwikkelen van nieuwe sourcings- of ketenconcepten in de "real-food"-markt; ▪ Ontwikkelen van nieuwe regionale kwaliteitsproducten; ▪ Realiseren van nieuwe verbindingen met consumenten; ▪ Reductie van verspilling in de AgriFood-keten; ▪ Ontwikkelen van nieuwe verdienmodellen voor 'groene' en 'blauwe' diensten; <p>Sleutelgebied: Gezonde voeding en Life-sciences;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ontwikkelen van nieuwe voedingsconcepten in de zorg ▪ Ontwikkelen van nieuwe zorgconcepten met verbinding naar land- en tuinbouw of natuur ("social farming"); ▪ Realiseren van een proeftuin "cure and care" 	<p>Gerealiseerd</p> <p>Consortium ZTRDG, Voets Schijndel (REAP)</p> <p>We Are Food/Brabant Celebrates Food voor in 2018 (Brabant Europese Regio voor de Gastronomie)</p> <p>Three-Sixty met kenniscentrum Food Waste Xperts in Veghel ('Verspillingsfabriek') https://three-sixty.info/</p> <p>Realisatie van Open Innovatieplatform voor gezonde voeding en Lifestyle: Food Squad https://www.foodsquad.nl/over-food-squad/</p> <p>Zorgpark Uden</p>
------------	---	---

- Realiseren van een "One Health-aanpak" waarin de gezondheid van mens, dier en omgeving in samenhang op een hoger peil wordt gebracht.
- Ontwikkelen van specialistische voeding in de vorm van menukaarten voor bijvoorbeeld ouderen of mensen met obesitas of kanker.
- Ontwikkelen van nieuwe en gezonde voedingsproducten of -concepten voor mens, dier of plant.
- Ontwikkeling van geneesmiddelen vanuit biotech.

Sleutelgebied: **(ICT-) Technologie en Logistiek;**

- Toepassen van nieuwe technologieën die invulling geven aan "smart farming".
- Ontwikkelen en toepassen van slimme distributieconcepten;
- Toepassen van "high-care" technologie in voeding.

Realisatie van Open Innovatieplatform voor gezonde voeding en Lifestyle: Food Squad
<https://www.foodsquad.nl/over-food-squad/>

Food to Fit Award

Initiatief AgriFood Innovation: HAS, WUR, TUE, ZLTO en AFC verkennen i.s.m. provincie Noord-Brabant nieuwe businesscases in de crossovers tussen Agrifood & High Tech zoals slimme stallen etc. Dit is ook een opmaat naar een intensievere samenwerking met Brainport en REWIN West Brabant.

	<p>Sleutelgebied: Biobased en Groene Energie;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Het stimuleren van energieproducerende productiesystemen; ▪ Stimuleren van productie van groene energie ▪ Duurzame eiwitverrijking ten behoeve van Food, Feed en Pharma, gestimuleerd door ondermeer het verwaarden van reststromen door omzetting in grondstoffen (functionele eiwitten of bioactieve stoffen). 	<p>Er is een Visiedocument geproduceerd: Naar een duurzaam voedselsysteem in Noordoost-Brabant in 2030. Dit was o.a. de onderlegger voor Agro Profgebied De Peel. De transitie naar een circulaire landbouw krijgt vorm en gestalte in Agro Proefgebied De Peel waar geëxperimenteerd wordt met nieuwe voedergewassen, het verwaarden van reststromen, duurzame eiwitproductie en nieuwe stalsystemen. https://www.agrifoodcapital.nl/nl/resultaten/proeftuin-agro-as-de-peel/</p>
3.4	<p>Doel: Bedrijven en instellingen kunnen beschikken over uitstekende onderzoeksfaciliteiten en faciliterende diensten welke deel uit maken van het open innovatie-ecosysteem. Daarmee versterkt de regio zich ook als logische proeftuin voor wetenschappelijk onderzoek vanuit oa. de WUR.</p> <p>Actielijn 3.4: Bevorderen van facility sharing op het gebied van laboratoria en diensten.</p>	<p>Gerealiseerd Via de Growcampus https://www.growcampus.nl/</p>

<p>Beoogde Resultaten 2016</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ In de regio vormt een netwerk van innovatiecentra de fysieke en zichtbare pijlers in het innovatie-ecosysteem; ▪ Een kennis- en businesscentrum, waarin bedrijfsleven en kennisinstellingen innovaties op het gebied van technologie, productontwikkeling en de relatie met de consument, met elkaar delen en omzetten in business, bevindt zich in de realisatiefase. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Op de sleutelgebieden Duurzame Waardeketens, Voeding & Gezondheid, (ICT-) Technologie & Logistiek en Biobased & Energie zijn ten minste 16 kennisnetwerken en uitvoeringsconsortia gevormd die het (mede-)eigenaarschap over uitvoeringsprojecten voeren. ▪ Er is een vouchersysteem ontwikkeld en beschikbaar waardoor MKB-bedrijven de beschikking kunnen hebben over onderzoeksfaciliteiten in de regio. 	<ul style="list-style-type: none"> - Growcampus 's-Hertogenbosch - PivotPark Oss - Three-Sixty Veghel - Greentech Park Boxtel - Land van Cuijk <p>Een verkenning naar verdergaande samenwerking heeft (nog) niets opgeleverd.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Consumerlab bij HAS https://has.nl/nl/kenniscentrum/has-consumerlab - Insectlab bij Has https://www.has.nl/nl/kenniscentrum/insectlab - Growcampus <p>Niet gerealiseerd</p> <p>Via Growcampus</p>
---	--

4	Programmalijn Basics (leefomgeving) Toplocaties, Vestigingsklimaat, Mobiliteit, Verbinding Stad-Platteland.	Stand van zaken 2019
4.1	Doel: De regio beschikt over 5 toplocaties gericht op AgriFood, waar clusters van bedrijven en instellingen beschikken over faciliteiten die duurzame ontwikkelingen en innovaties bevorderen. Actielijn 4.1: Realiseren van 5 toplocaties die fungeren als fysieke centra voor vernieuwing.	Gerealiseerd Growcampus 's-Hertogenbosch - PivotPark Oss - Three-Sixty Veghel - Greentech Park Boxtel - Land van Cuijk
4.2	Doel: De regio biedt een vestigingsklimaat stimulerend voor het realiseren van duurzame ontwikkelingen en innovaties. Actielijn 4.2: Realiseren van een innovatiebevorderend vestigingsklimaat.	Gedeeltelijk In de regio zijn afspraken gemaakt over de bedrijventerreinenplanning, segmentering en is een Gezamenlijk bedrijvenloket gerealiseerd. Promotie en acquisitie/info-uitwisseling/grondprijz methodiek/ inventarisatie lokaal aanbod is deels gerealiseerd. Afstemming kantoren is in afspraken opgenomen en dus gerealiseerd. In de praktijk komt het overigens (nog) niet voor.
4.3	Doel: De bereikbaarheid en mobiliteit in de regio is duurzaam (veilig, zuinig en schoon) en van hoog niveau, wat de aantrekkelijkheid van de regio vergroot en een goede basis biedt voor het uitbouwen van de logistiek. Actielijn 4.3: Uitvoering geven aan een maatregelenpakket voor de realisatie van de regionale bereikbaarheids- en mobiliteitsopgaven.	Gedeeltelijk Deze opgave is voor een deel vertaald in regionale uitvoeringsprogramma's die grotendeels zijn uitgevoerd. Een ander deel is vertaald in lobby- en beleidsinzet in rijks MIRT-trajecten (Meerjarenprogramma Infra, Ruimte & Transport). In 2017 is gestart met opgavegericht werken in de geest van de nieuwe omgevingswet. De portefeuillehoudersoverleggen Ruimte en Mobiliteit zijn samengevoegd, er is gestart met het samenwerken als één overheid met provincie Noord-Brabant in zogenaamde regionale ontwikkeldagen, er is een regionale omgevingskoers Noordoost-Brabant opgesteld en ruim 20 miljoen aan cofinanciering voor verkeer en vervoer gegenereerd.
4.4	Doel: Er worden duurzame verbindingen gerealiseerd tussen ontwikkelingen ten aanzien van natuur en landschap, stad en dorp en economische activiteiten. Actielijn 4.4: Realiseren van duurzame verbindingen tussen natuur, water, stad en dorp en economische activiteiten.	Gedeeltelijk Als onderdeel van het programma Groen Blauw (2014-2016) zijn enkele integrale gebiedsopgaven benoemd en uitgewerkt tot uitvoeringsprogramma's die in meer en mindere mate zijn uitgevoerd. Enkele van deze integrale gebiedsopgaven zaten op het snijvlak van stad/ platteland: Oostelijke Langstraat, Groene Delta en Knooppunt Veghel. Andere gebiedsopgaven waren vooral gericht op versterking duurzame leefomgeving en realisatie groenblauwe opgaven in het buitengebied.

4.5	<p>Doel: Werkgevers in (de "andere" speerpuntsectoren zorg, techniek en services) in de regio Noordoost Brabant beschikken over goed en voldoende personeel door onder meer een goede aansluiting op onderwijs-arbeidsmarkt, iedereen doet mee, organiseren van de achterban van werkgevers en van sectoren, strategisch HRM beleid, leven lang leren. Actielijn 4.5: Realiseren van de acties in het Uitvoeringsprogramma 5* Noordoost Brabant Werkt! 2013-2015 door werkgevers, onderwijs en overheden</p>	<p>Gerealiseerd Voor een topregio in agrifood is een goed functionerende en toekomstbestendige arbeidsmarkt essentieel. De triple helix arbeidsmarktsamenwerking AgriFood Capital Werkt! werkt sinds 2014 hieraan met een brede regionale aanpak voor alle sectoren, dus ook de agrifood-keten. In 2016 is afgestapt van de sectorale aanpak voor de vier genoemde sectoren en is het arbeidsmarktprogramma generiek (voor alle sectoren en bedrijven) ingericht.</p>
	<p>Beoogde Resultaten 2016 Basics</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ontwikkeling van 5 toplocaties in de regio; ▪ De regio staat bekend om haar vestigingsklimaat gericht op het bevorderen van duurzame ontwikkeling en innovaties; ▪ Er wordt uitvoering gegeven aan een in 30-verband opgesteld maatregelenpakket voor de realisatie van de regionale bereikbaarheids- en mobiliteitsopgaven; 	<p>Gerealiseerd</p> <p>Onvoldoende data en monitoring</p> <p>Deels gerealiseerd (zie 4.3.)</p>
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Er zijn 5 aansprekende projecten op het snijvlak van stad-platteland waar op ondernemende wijze verbindingen worden gerealiseerd; ▪ Goed en voldoende personeel voor werkgevers in de zorg, techniek en services. 	<p>Als onderdeel van het programma Groen Blauw (2014-2016) zijn enkele integrale gebiedsopgaven benoemd en uitgewerkt tot uitvoeringsprogramma's die in meer en mindere mate zijn uitgevoerd. Enkele van deze integrale gebiedsopgaven zaten op het snijvlak van stad/ platteland: Oostelijke Langstraat, Groene Delta en Knooppunt Veghel. Andere gebiedsopgaven waren vooral gericht op versterking duurzame leefomgeving en realisatie groenblauwe opgaven in het buitengebied zoals Dommelvallei, Maashorst, De Peel en Groene Delta.</p> <p>Deels gerealiseerd, er is nog steeds krapte in techniek en zorg.</p>

5	Communicatie Data, Branding, Events, herkenning en erkenning	Stand van zaken 2019
5.1	Doel: Regio Noordoost-Brabant wordt erkend als innovatieve topregio AgriFood wat blijkt uit een top 3 notering in een (mogelijk op te zetten) relevante ranking en vermeldingen in provinciale, nationale en Europese (beleids-) programma's. Actielijn 5.1 'De AgriFood-regio in kaart'; Het adequaat in beeld brengen van het AgriFoodcomplex in termen van bedrijven, instellingen, netwerken, economische en maatschappelijke waarden en monitoring van trends en ontwikkelingen.	Gedeeltelijk Op grond van onderzoek van Wageningen Universiteit en BCI behoort de regio tot de top 5 van Agrifoodregio's in Bruto Toegevoegde Waarde en Export Waarde. Imago wordt vooral bepaald door beeld van hands-on regio met een grote mate van toepassingsgerichte innovatie en onderzoek (o.a. via HAS). Dit beeld wordt ook bevestigd door onderzoek.
5.2	Doel: Er is een "regiobrandingsprogramma" dat ook door bedrijven, instellingen en overheden versterkt wordt middels eigen marketing- en communicatieactiviteiten. Actielijn 5.2. 'De AgriFood-regio op de kaart'; Brandingsprogramma van de regio ontwikkelen en uitvoeren	Gedeeltelijk Een van de kritische succesfactoren voor regionale ecosystemen is de mate waarin ze worden (h)erkend als broedplaats voor groei en vernieuwing. Hoewel het beeld bestaat dat de naamsbekendheid sinds de oprichting in 2013 groter is geworden, is het beeld van AgriFood Capital nog wat diffuus (is het een gebied, een organisatie, een hoofdstad, een kapitaalverstrekker, een ambitie.....?) De activiteiten van de regio Noordoost Brabant (publieke samenwerking) en die van de stichting AgriFood Capital worden nogal eens door elkaar gehaald. Dit vraagt om meer duidelijkheid in de communicatie. AgriFood Capital als organisatie en economisch cluster wordt wel steeds meer en makkelijker gevonden door andere overheden en maatschappelijke partners.
5.3	Doel: De regio biedt een podium, zowel business-to-business als business-to-consumers, voor toonaangevende evenementen op het terrein van AgriFood. Actielijn 5.3. Participatie in toonaangevende evenementen zoals Dutch AgriFood Week, Slokdarmfestival, FoodVision, Foodtechnology Week, European Region of Gastronomy.	Gerealiseerd Diverse BtoB en BtoC events zijn ontwikkeld: - Dutch AgriFood Week - We Are Food jaar 2018 - Keukenbazen https://www.keukenbazen.nl/ - Food100 https://dutchagrifoodweek.nl/programma/food100-2 - Food Inspiration Days https://days.foodinspiration.com/programma/

- HAS Food Experience <https://has.nl/nl/has-food-experience/home>

Bijlage

AMBITIES EN DOELSTELLINGEN STRATEGISCHE AGENDA 2014-2020

Ambitie :

Noordoost Brabant excelleert in 2020 als topregio in AgriFood. Door het AgriFood-cluster worden maatschappelijke vraagstukken op het terrein van duurzaamheid, voeding en gezondheid omgezet in producten, diensten en concepten met toegevoegde waarde voor mens, plant, dier en haar omgeving. Daarom is de regio aantrekkelijk voor mensen om er te wonen, werken en te studeren en voor bedrijven in het AgriFood-cluster om zich er te vestigen en te blijven investeren in de toekomst.

Deze ambitie is vertaald in **14 "stippen op de horizon voor 2020"**; stevige ambities waarop waarop met name bedrijfsleven en kennisinstellingen elkaar op gaan vinden. Op deze ambities, waar het eigenaarschap bij (consortia van) het bedrijfsleven zal moeten komen te liggen worden beschikbare capaciteit en middelen voor netwerkontwikkeling, consortiumvorming, programma-en/of projectontwikkeling en business development wordt ingezet.

In 2020:

Ambitie 1: is er geen krapte op de arbeidsmarkt, o.a. door een **regionaal AgriFood HRM-netwerk** van meer dan 250 AgriFoodbedrijven waardoor zowel actuele als toekomstgerichte vraag en aanbod ten aanzien van competenties, functiespecifieke opleidingen als arbeidsbehoefte (vacatures) op structurele wijze worden afgestemd en opgepakt.

Ambitie 2: is er in de regio een toonaangevend **kennis- en opleidingsinstituut** op het gebied van **Food, Foodmarketing en Foodretail**.

Ambitie 3: draait de **AgriFood Innovatie Motor** volop met ieder jaar 50 ondernemers in begeleiding en resulterend in jaarlijks 10 succesvolle innovaties.

Ambitie 4: is er een winstgevend **integraal samenwerkingsmodel** (van producent tot consument) voor (Brabantse) **streekproducten** (incl. 10 productinnovaties en cross-overs met ICT en logistiek, c.q. distributie).

Ambitie 5: zijn er ten minste 5 **menukaarten en/of "personalised food"-concepten** (cross-over met Health en Pharma) gericht op

diverse doelgroepen (zoals ouderen, oncologiepatiënten, mensen met een allergie of obesitas) en beschikt de regio over de hiervoor benodigde kennis (zowel in toepassing, validatie als wetgeving).

Ambitie 6: zijn er twee nieuwe aan AgriFood gerelateerde **zorgconcepten** met cross-overs naar ICT (zorg-op-afstand) en omgevingsfactoren (natuur/landschap/boomteelt, cross-over met green architecture design) in uitvoering.

Ambitie 7: is de **nieuwste generatie kant-en-klaar maaltijden** op de markt gebracht zowel voor in de (gezondheids-)zorg als voor de retail/out-of-home (met cross-overs naar ICT/Technologie "high care").

Ambitie 8: leven gezonde mensen, gezonde dieren in een gezonde omgeving door een **"One Health-concept"** ontwikkeld door veehouders, overheden, omwonenden, ketenpartijen, volksgezondheidsinstanties en NGO's.

Ambitie 9: zijn er 5 concepten gericht op het **optimaal verwaarden van rest- en/of bijstromen** door omzetting in grondstoffen zoals functionele eiwitten of bioactieve inhoudsstoffen (cross-over biobased).

Ambitie 10: is er een nieuwe generatie **integraal duurzame huisvestings-concepten** (m.n. in varkenshouderij en pluimveehouderij) vertaald in nieuwe marktconcepten (cross-over met oa. bouw, energie, design en technologie) en ontwikkeling naar meer gesloten en exclusieve ketens.

Ambitie 11: zijn er 5 lokale ketens voor alternatieve, **duurzame eiwitproductie** voor toepassing in Food, Feed en Pharma (cross-over met technologie, pharma, biobased).

Ambitie 12: zijn er 5 concepten die **verspilling in de voedselketen tegengaan**, zowel bij de productie (o.a. "smart-farming"), be-, c.q. verwerking (intelligente verpakkingen), distributie (slimme logistiek), verkoop als bij de bereiding en consumptie.

Ambitie 13: zijn er 5 initiatieven gericht op **duurzame energieproductie** opdat de productie van voeding en groene materialen energie gaat opleveren zoals energieproductie uit organische reststromen, reststromen uit waterbeheer en benutting mineralen uit mestverwerking.

Ambitie 14: is er een toonaangevende **Dutch AgriFood Week**, waarin meer nieuwe en bestaande evenementen op het brede terrein van AgriFood met elkaar verbonden en versterkt worden.

En daarmee wordt Noordoost Brabant **erkend en herkend als dé proeftuin** voor het omzetten van kennis in producten, diensten en concepten met toegevoegde waarde voor mens, plant, dier en haar omgeving.

Strategie:

Noordoost Brabant versterkt haar economische infrastructuur, met het AgriFood-cluster als voedingsbodem, gericht op duurzame ontwikkelingen en innovatie. Er ontstaat een op duurzame ontwikkeling en innovatie gericht ecosysteem waarin ondernemingen en kennisinstellingen uit de gehele AgriFood-keten samen werken ook in cross-overs naar andere sectoren en vergelijkbare (triple helix)initiatieven om ons heen. Hierbij gefaciliteerd door overheden (van lokaal tot Europees) en in samenspraak met maatschappelijke organisaties.

Koers:

Realisatie van ambities en uitvoering van strategie vinden plaats in programma's. Deze koers wordt gevormd door 4 pijlers; people, business, innovation en basics. Deze pijlers zijn als programmalijnen via actielijnen omgezet in uitvoeringsprojecten, waarbij het eigenaarschap bij ondernemers, kennisinstellingen en/of overheden ligt. Stichting AgriFood Noordoost Brabant (werknaam) is de drijvende kracht achter deze koers. De uitvoeringsprojecten bepalen de dynamiek en de inhoud van de gezamenlijke agenda van de regio Noordoost Brabant.

